

Právní rámec uplatňování škod zvířetí

Martin Flora

Mendelova univerzita v Brně
Fakulta lesnická a dřevařská

Právní rámec uplatňování škod zvěří

Zvěř ve volných honitbách (ne v oborách) jsou považována za tzv. *res nullius* – věc ničí.

Právní rámec uplatňování škod zvířím

Zvěř v oborách je předmětem vlastnictví.

„Nejvyšší soud zastává ve své judikatuře konstantní právní názor ... že zvířata chovaná v uzavřených oborách jsou ve vlastnictví toho, kdo tato zvířata koupil či vyšlechtil.“ (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 4487/2007 ze dne 16.8.2006)

Právní rámec uplatňování škod zvířít

„Jakmile by byla věc považována za patřící konkrétnímu subjektu, nelze vlastníka osvobodit od povinnosti z vlastnictví vyplývající - např. hradit škody způsobené věcí.“ (Důvodová zpráva k zákonu o myslivosti)

- 1. Za škody zvířít chované v oborách odpovídá vlastník zvíře**
- 2. Odpovědnost za škodu zvířít ve volných honitbách lze obtížně odvozovat z obecných pravidel upravujících náhradu škody, pro založení takové odpovědnosti musí existovat zvláštní právní úprava**

Právní rámec uplatňování škod zvěří

Zvláštní právní úprava je obsažena v § 52 až 55 zákona o myslivosti

Obecná úprava odpovědnosti za škodu (občanský zákoník) má subsidiární povahu

Právní rámec uplatňování škod zvěří

„Ustanovení § 55 zák. o myslivosti nedopadá na honební pozemek, který není zemědělským ani lesním pozemkem. Žalobcem uplatněný nárok na náhradu škody způsobenou na honebním pozemku zvěří je proto třeba posoudit dle příslušných ustanovení občanského zákoníku o náhradě škody.“ (Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. března 2012, sp. zn. 22 Co 37/2012)

(Škoda vniklá na pozemku znečištěním trusem kachen chovaných žalovaným jako uživatelem honitby v odchovně na protilehlém břehu rybníka přiléhajícího k pozemku žalobce.)

Právní rámec uplatňování škod zvěří

Odpovědnost za škody zvěří, jejíž stavy lze snižovat lovem, má ve volných honitbách uživatel honitby, u zvěře, jejíž stavy nelze snižovat lovem, stát

Odpovědnost za škody zvěří je objektivní odpovědnost, tj. odpovědnost není závislá na zavinění

Právní rámec uplatňování škod zvěří

Hradí se škoda způsobená zvěří na

- a) honebních pozemcích
- b) polních plodinách dosud nesklizených,
- c) vinné révě,
- d) ovocných kulturách
- e) na lesních porostech

Právní rámec uplatňování škod zvířít

Nehradí se škody způsobené zvířít:

- a) na nehonebních pozemcích,
- b) na vinné révě neošetřené proti škodám působeným zvířít,
- c) na neoplocených květinových školkách, ovocných a zelinářských zahradách,
- d) na stromořadích a stromech jednotlivě rostoucích,
- e) na vysokocenných plodinách.
- f) na zemědělských plodinách nesklizených v agrotechnických lhůtách
- g) na zemědělských plodinách uskladněných na honebních pozemcích, pokud nebyla provedena ochranná opatření

Právní rámec uplatňování škod zvěří

Nehradí se škody způsobené zvěří:

- a) na lesních porostech chráněných oplocením proti škodám působeným zvěří
- b) na jedincích poškozených jen na postranních výhonech a v lesních kulturách, ve kterých došlo okusem, vytloukáním nebo vyrýváním stromků ke každoročnímu poškození méně než 1 % jedinců, a to po celou dobu do zajištění lesního porostu, přičemž poškození jedinci musí být rovnoměrně rozmístěni po ploše.

Právní rámec uplatňování škod zvěří

Vlastník, popřípadě nájemce honebního pozemku je povinen činit přiměřená opatření k zabránění škod působených zvěří.

Plnění (neplnění) této povinnosti může mít význam při posuzování nároku na náhradu škody

§ 441 občanského zákoníku: *„Byla-li škoda způsobena také zaviněním poškozeného, nese škodu poměrně; byla-li škoda způsobena výlučně jeho zaviněním, nese ji sám.“*

Právní rámec uplatňování škod zvěří

Rozsah přiměřených opatření je definován pouze v případě pozemků určených k plnění funkcí lesů (§ 5 vyhlášky č. 101/1996 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o opatřeních k ochraně lesa a vzor služebního odznaku a vzor průkazu lesní strážce)

U jiných (zemědělských) pozemků je postupováno případ od případu

Právní rámec uplatňování škod zvěří

K omezení škod působených zvěří provádí vlastník lesa následující preventivní opatření:

- a) sleduje a eviduje škody způsobené zvěří na lesních porostech,
- b) u lesních majetků o výměře nad 50 ha sleduje působení zvěře na nálety, nárosty a kultury pomocí kontrolních a srovnávacích ploch v počtu nejméně jedna plocha (oplocenka) na 500 ha,
- c) sleduje početní stavy zvěře,
- d) využívá pomocných dřevin ke zvýšení úživnosti honitby,
- e) v případě potřeby navrhuje orgánu státní správy lesů snížení stavu zvěře nebo zrušení chovu toho druhu zvěře, který působí neúměrně vysoké škody,
- f) ochraňuje ohrožené lesní porosty proti okusu, loupání a zimnímu ohryzu kůry v rozsahu nejméně 1 % výměry lesa vlastníka v honitbě.

Právní rámec uplatňování škod zvíř

Nárok na náhradu škody musí být u uživatele honitby uplatněn a vyčíslen v zákonem stanovených lhůtách

Právní rámec uplatňování škod zvěří

Uplatnění nároku

- a) u škody na zemědělských pozemcích, polních plodinách a zemědělských porostech do 20 dnů ode dne, kdy škoda vznikla
- b) u škod na lesních pozemcích a na lesních porostech vzniklých v období od 1. července předcházejícího roku do 30. června běžného roku do 20 dnů od uplynutí uvedeného období

Právní rámec uplatňování škod zvěří

*„Vznikem škody se rozumí každé jednotlivé škodlivé působení zvěře na zemědělské pozemky, polní plodiny a zemědělské porosty, od níž počíná běžet lhůta 20 dní k uplatnění náhrady škody u uživatele honitby. Jde-li o škodu na polních plodinách a zemědělských porostech, kterou lze vyčíslit až v době sklizně, spočívá uplatnění škody **ve sdělení uživateli honitby, kde a v jakém rozsahu jsou plodiny a porosty působením zvěře poškozeny a že poškozený na něm požaduje náhradu takto vzniklé škody.**“ (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2009, sp. zn. 25 Cdo 719/2008)*

Právní rámec uplatňování škod zvěří

Vyčíslení nároku

- a) současně s uplatněním nároku, tj. do 20 dnů ode dne vzniku škody,
- b) u škod polních plodinách a zemědělských porostech, u nichž lze vyčíslit škodu teprve v době sklizně, do 15 dnů po provedené sklizni.

Právní rámec uplatňování škod zvířít

„V případě, že je rozsah škody zřejmý okamžitě, aniž by bylo nutno čekat dozrání nepoškozených plodin (např. když porosty byly zcela zničeny nebo byly ztraceny vynaložené náklady), je lhůta spojena se samotným uplatněním nároku, tj. činí shodně dvacet dní počítaných od téhož okamžiku vzniku škody. Oproti tomu právě pro případy, kdy se poškození plodin projeví až poté, co byla provedena jejich sklizeň, tedy jestliže teprve porovnáním očekávaného výnosu se skutečným lze určit ztrátu, zakládá zákon samostatně běžící lhůtu v délce patnácti dnů, jejíž počátek odkládá až k ukončení sklizně...Jde o objektivní kvalifikaci tohoto nároku, na němž nic nemůže změnit okolnost, že po uplatnění nároku žalobkyně předběžně své nároky vyčíslovala dříve, než jí začala lhůta pro vyčíslení běžet.“ (Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.8.2012 č.j. 25 Cdo 4862/2010-106)

Právní rámec uplatňování škod zvěří

Při uplatnění a uspokojení nároku je preferována dohoda

Pokud uživatel honitby nenahradí škodu do 60 dnů ode dne, kdy poškozený uplatnil svůj nárok a vyčíslil výši škody nebo ve stejné lhůtě neuzavřel s poškozeným písemnou dohodu o náhradě této škody, může poškozený ve lhůtě 3 měsíců uplatnit svůj nárok na náhradu škody u soudu

Právní rámec uplatňování škod zvířím

Nedodržení lhůty pro uplatnění nároku, jeho vyčíslení, uzavření dohody a podání žaloby u soudu má za následek prekluzi (propadnutí) nároku

Lhůty mají hmotněprávní povahu, tj. úkon musí být nejpozději poslední lhůty doručen adresátovi!

Právní rámec uplatňování škod zvířít

Lhůty jsou relativně krátké a vyžadují od poškozeného maximální omezřetnost a pozornost

Stávající právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem ČR

Právní rámec uplatňování škod zvíř

„Předmětem úpravy je odpovědnost za specifickou škodu, která reaguje – ve srovnání s obecnou úpravou odpovědnosti za škodu např. v občanském zákoníku – na určitý specifický případ, pro nějž je typické, že s uplynutím delšího časového období je škoda fakticky nezjistitelná a bylo by možno jen stěží poskytnout ochranu práv kterékoliv z dotčených stran odpovědnostního vztahu. Ústavní soud se proto neztotožňuje s námitkou, že lhůty, které jsou zákonem o myslivosti zakotveny pro uplatnění nároku na náhradu škody, nejsou přiměřené. Jestliže vlastník pozemku obhospodařuje zemědělský pozemek, lze předpokládat, že stav výpěstků průběžně sleduje. Lhůta 20 dnů od vzniku škody se tak pro uplatnění nároku jeví naprosto přiměřená. Lhůtu pro uplatnění nároku na škodu způsobenou na lesních pozemcích a porostech, kterou lze uplatňovat za předchozí rok vždy do 20 dnů od konce měsíce června, hodnotí Ústavní soud s ohledem na stejné důvody, jaké byly zmíněny v předchozím případě, jako přiměřenou.“ (Nález Ústavního soudu ze dne 13.12.2006 sp. zn. Pl. ÚS 34/03, bod 113).

Právní rámec uplatňování škod zvěří

Nevýhody právní úpravy:

- **značné nároky na formální přesnost a rychlost poškozeného (zejména u škod na polních plodinách)**
- **obtíže při vyčíslování škod na lesních kulturách (při postupně narůstajících škodách)**
- **nákladnost soudních sporů (soudní poplatek ve výši 5 % žalované částky)**
- **extrémně dlouhá doba trvání soudních sporů**

Právní rámec uplatňování škod zvěří

Výhody právní úpravy:

- ručitelský závazek členů honebního společenstva (je-li honební společenstvo uživatelem honitby)
- ručitelský závazek členů mysliveckých sdružení (je-li myslivecké sdružení uživatelem honitby)

Právní rámec uplatňování škod zvěří

Nejčastější problémy:

- nárok nebyl uplatněn z důvodu značné délky a nákladnosti soudního řízení
- nárok byl uplatněn pozdě
- nárok není vymahatelný (není-li uživatelem honební společenstvo nebo myslivecké sdružení)
- není jasné, kdo je uživatelem honitby
- uživatel honitby neexistuje
- komplikovanost procesu změny nájemce honitby

Děkuji Vám za pozornost !

Martin Flora

Mendelova univerzita v Brně

Fakulta lesnická a dřevařská